

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Hautamäki, T., Acharya, B., Tynjälä, E., & Yli-Harja, H. (2023). Menetelmiä trauman kokeneen lapsen ja nuoren kohtaamiseen. Teoksessa S. Päällysaho, T. Junkkari, M. Salminen-Tuomaala, S. Uusimäki, M. Karvonen, & S. Saarikoski (toim.), *Seinäjoen ammattikorkeakoulu asiantuntijana, yhteistyökumppanina, kouluttajana ja TKIO-toimijana* (s. 129–141). (Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 40). Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231211153209>

MENETELMIÄ TRAUMAN KOKENEEN LAPSEN JA NUOREN KOHTAAMISEEN

Tiina Hautamäki, YTT, yliopettaja, SeAMK

Binu Acharya, M.H.Sc, Advanced practice Nursing, asiantuntija, TKI, SeAMK

Emmi Tynjälä, sosionomi (amk), asiantuntija, TKI, SeAMK

Helena Yli-Harja, sosionomi (ylempi AMK), projektipäällikkö, SeAMK

1 JOHDANTOA

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia voivat haastaa elämässä koetut vastoinkäymiset ja traumatausta. Lapsuuden aikaiset epäsuotuisat kokemukset ovat haitallisia ja niiden seuraukset voivat olla kauaskantoisia (Westerlund-Cook, 2023, s. 84). Haittavaikutukset voivat kasaantua lapselle, jos epäsuotuisat kokemukset seuraavat toinen toistaan. Haittavaikutukset voivat olla seurausta fyysisen terveyden vähäisestä huolehtimisesta tai psyykkisestä kuormituksesta johtuvia. Turvattomuus ja stressi jättävät lapsen jälkensä. Lapsuuden haitalliset kokemukset ja traumat tulee tunnistaa, jotta niitä voidaan käsitellä ja korjata.

Traumataustan ymmärtämisen ja traumainformoidun työotteen menetelmin voidaan vastata tuen tarpeisiin, joita lapsilla ja nuorilla voi olla. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kotouttamiseen ja opettamiseen on saatavilla tietoa, mitä erilaiset mahdolliset traumataustat voivat merkitä osana koulun tai varhaiskasvatuksen arkea. Tieto tuo ymmärrystä siihen, miksi trauman kokenut käyttäytyy tietyllä tavalla ja millaisia tunteita hänellä voi olla (Barkman & Hipp, 2023). Tiedon lisäksi tarvitaan ymmärrystä ja käytännön kohtaamisiin sovellettavia menetelmiä siihen, miten trauman kokenutta lasta

tai nuorta voisi tukea. Tiedon tulisi olla hyvinvointi- ja kasvatusalan ammattilaisten saatavilla arjen tilanteissa, jolloin menetelmää eniten tarvitaan. Turvallisuuden tunteen luominen, sosiaalisten taitojen opettaminen, sensitiivinen viestintä ja yhteistyö perheen ja muiden ammattilaisten kanssa ovat tärkeä osa traumainformoitua työtettä.

Artikkelissa tuodaan aiheeseen liittyvän kirjallisuuden pohjalta esille, mitä traumainformoidulla työotteella tarkoitetaan ja millaisia traumainformoidun työotteen mahdollistavia menetelmiä hyvinvointi- ja kasvatusalalla voidaan soveltaa lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn. Artikkelissa esitellään tarinallisuuden ja kirjallisuusterapian menetelmien merkitystä hyvinvointiin ja niiden soveltamista trauman kokeneiden lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä.

Artikkeli liittyy Trauman kokeneen kohtaaminen sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla – työssä jaksaminen traumojen keskellä Etelä-Pohjanmaalla – hankkeeseen (Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SeAMK), i.a.; Trakon, i.a.; Trakonhanke, i.a.).

2 TRAUMAINFORMOITU TYÖOTE

Nykyään lasten ja nuorten asemasta keskusteltaessa korostetaan sitä, että lapset ja nuoret ovat alaikäisyydestään huolimatta yhteiskunnan jäseniä, joilla on oikeus osallisuuteen ja kokemustensa esille tuomiseen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2023). Traumot voivat aiheuttaa lapselle ja nuorelle vaikeuksia olla osallinen ja kokea elämä turvalliseksi, vaikka nykyinen ympäristö olisi täysin turvallinen (Hipp, 2023). Lapsi ja nuori voi ilmaista eri tavoin kokemaansa. Toiminnasta vetäytyminen ja lapsen yksinäisyys voi kertoa tuen tarpeesta. Jokaisella on oma kokemusmaailmansa ja yksilöllinen tarinansa, jotka huomioidaan heidän kanssaan työskenneltäessä silloin, kun lapsi ja nuori tarvitsee tukea. Tavoitteena on, että jokainen voisi toimia aktiivisina arjen yhteisöissä.

Traumaattisia tilanteita voi kohdata jokainen elämässään (Hipp, 2023, s. 15), eikä traumojen hoitamiseen tai huomioimiseen välttämättä

tarvita ulkopuolista apua tai erityisiä menetelmiä. Usein mahdollinen traumatausta olisi kuitenkin syytä huomioida, kun opetetaan tai tuetaan lapsia ja nuoria. Sote- ja kasvatusalalan ammattilainen voisi aina huomioida mahdollisuuden, että työssä kohdatulla lapsella ja nuorella voi olla jonkinlainen traumatausta.

Traumainformoidulla työotteella tarkoitetaan tapaa hahmottaa pahoinvointia aiheuttavia syitä ja seurauksia niin, että koko ihmisyyden olemus huomioidaan laajasti (Matikka & Hipp, 2023, s. 8). Traumaattiset tapahtumat eivät aiheuta seurauksia vain psyykkisellä tasolla, vaan niillä on seurauksia somaattisella ja sosiaalisella tasolla. Traumainformoidussa työotteessa huomioidaan tunteiden ja vuorovaikutuksen, kehotietoisuuden ja itsesäätelyn tasot ja taidot.

Sote- ja kasvatusalalan organisaatiot, joissa traumainformoitua työtettä sovelletaan, ovat reflektiivisiä ja oppivia organisaatioita (Sarvela, 2023, s. 38–39). Traumainformoidun työotteen tunnuspiirteitä ovat toipumisen edistämisen tavoite ja osallisuuden vahvistaminen. Suuntana on inhimillinen kasvu ja pahoinvoinnin ennaltaehkäisy. Johtajuus traumainformoitua työtettä soveltavassa organisaatiossa ei ole autoritaarista, vaan yhteisöjä kannattelevaa. Traumainformoitu ammattilainen osaa toteuttaa arvostavaa ja dialogista suhdetta asiakkaisiin ja toimii monialaisessa yhteistyössä.

Traumainformoidun työotteen käytöllä pyritään siihen, että ihmisten elämäntapaan kuuluisi haavoittavien, koviin kokemusten ennaltaehkäisy ja väkivallasta sekä muista haitallisista kokemuksista toipumisen edistäminen (Sarvela, 2023, s. 28). Traumatietoisuuden vahvistaminen ja luonnollisten, korjaavien kokemusten ymmärtäminen edistää toipumista.

Traumainformoitu työote soveltuu trauman kokeneiden lasten ja nuorten kohtaamiseen ja tukemiseen. Lasten ja nuorten yhteydessä traumainformoitu työote on lähestymistapa, joka tunnistaa trauman laajat vaikutukset lasten kehitykseen ja terveyteen, tunnistaa käsitksen traumasta ja sen vaikutuksista käytäntöön ja pyrkii aktiivisesti

ehkäisemään uusien traumojen syntymisen (Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), 2014). Esimerkiksi kasvatusalalla taiteelliset opetuskäytännöt ovat terapeuttisia ja tukevat kaikkien lapsien oppimista. Opettajat voivat auttaa traumatisoituneiden oppilaiden toipumista (Medley, 2012).

Traumainformoidun työtteen mukaisia menetelmiä ovat esimerkiksi tarinallisuus ja taideterapian keinot trauman kokeneiden lasten ja nuorten tukemisessa. Taideterapian muotoja ovat esimerkiksi tanssi-, musiikki-, kuva- ja kirjallisuusterapia. Seuraavaksi tuodaan esille elämäntarinallisuutta ja kirjallisuusterapian menetelmiä.

3 TARINALLISUUS JA KIRJALLISUUSTERAPIAN MENETELMÄT

3.1 Elämäntarinallisuuden ulottuvuus

Lapsen ja nuoren minuus kehittyy kaiken aikaa fyysisen kasvun, erilaisten elämän tapahtumien ja vaiheiden myötä. Lapselle ja nuorelle kehittyy narratiivinen identiteetti, jolla tarkoitetaan sitä, että ihminen rakentaa jatkuvasti itseään sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja suhteessa toisiin ihmisiin (Barkman & Hipp, 2023, s. 102). Narratiivinen identiteetti ei ole pysyvä, vaan se elää ja uudistuu suhteessa muotoutumassa olevaan elämäntarinaan (Saarinen, 2017).

Elämäntarinallisuus voidaan ymmärtää lasten ja nuorten tukemisessa lähestymistapana, jossa huomioidaan jokaisen yksilölliset tarinat. Ihmisellä on usein pyrkimys muodostaa kokonainen tarina elämästään. Samalla elämäntarina voi sisältyä katkoksia ja murroskohtia, eikä elämäntarina todellisuudessa etene yleensä johdonmukaisesti. Elämäntarina voi muodostua huippuja. Siihen voi myös tulla mustia aukkoja elämäntilanteessa tapahtuneen muutoksen seurauksena, mutta myös palvelurakenteessa olevat puutteet voivat aiheuttaa lapsella vaikeita kokemuksia (Barkman & Hipp, 2023, s. 101).

Lasten ja nuorten tukemisessa elämäntarinallinen näkökulma voidaan huomioida siten, että sote- ja kasvatusalan työntekijä antaa aikaa tarinallisuudelle, omien kokemusten ja tunteiden sanoittamiselle. Tarinan kerrontaan voidaan järjestää erikseen aikaa tai se voi tapahtua arjen toimintojen luontevana osana. Työntekijän tulisi suhtautua lapsen ja nuoren tarinaan kunnioittavasti ja hienotunteisesti (Barkman & Hipp, 2023, s. 101–106). Työntekijän on hyvä tietää, millaiset asiat voivat selittää lapsen tai nuoren käyttäytymistä.

3.2 Kirjallisuusterapia ja lukeminen

Kirjallisuusterapia on taideterapian yksi muoto. Kirjallisuusterapian menetelmät voivat auttaa traumoja kokeneita lapsia ja nuoria. Lapsille ja nuorille soveltuvat useat kirjallisuusterapian menetelmät (Huldén, 2022, s. 82–83). Kirjallisuusterapian avulla nuoren on mahdollista pysähtyä ja tutkia omaa sisäistä maailmaa. Kokemukset voivat olla kipeitä ja niistä voi olla vaikea puhua tai keskustella suoraan. Kirjallisuusterapia voi antaa mahdollisuuden lähestyä kipeitä asioita kiertoiteitse. Lukeminen ja kirjoittaminen voivat tuoda omaan tilanteeseen uusia näkökulmia ja tunteen siitä, ettei lapsi tai nuori ole haastavien kokemusten kanssa yksin.

Fiktiivisestä kirjallisuudesta lukija voi saada syvää, todellisuutta vastaavaa ja moniulotteista ymmärrystä ihmisen maailmassa olemisesta sekä elämisen mielestä ja siitä, että elämisellä on merkitystä (Kosonen, 2022, s. 53). Lukeminen voi kasvattaa kykyä empatiaan. Esimerkiksi nuori lukija tai kirjoittaja voi olla kirjaa lukiessaan tai päiväkirjaa pitäessään rauhassa itsensä kanssa ja löytää omaa sisäistä maailmaansa. Lukukokemuksia jakamalla voi etsiä yhteyttä toisiin ja muodostaa omaa paikkaa yhteisön jäsenenä. Lukukokemusten jakaminen voi myös parantaa itsetuntemusta, itsen kykyä toimia yhteisössä ja antaa toisille sosiaalista tukea (McNicol, 2018, s. 34). Sote- ja kasvatusalan ammattilaiset voivat toimia lukemisen kannustajina ja ottaa lukemisen osaksi lasten ja nuorten kanssa työskentelyään.

Kirjallisuuden lukeminen tai äänikirjojen kuuntelu voi toimia menetelmänä, jonka kautta traumoja voidaan käsitellä. Esimerkiksi vanhat sadut, joita lapsille luetaan, voivat toimia hoidollisesti (Mäki & Arvola, 2022, s. 38). Ne antavat samaistumiskohteita ja lapsi voi eläytyä sadun hahmoihin ja siten harjoitella erilaisia rooleja elämässä. On pohdittu, voivatko sadut olla liian julmia, kuten Grimmin sadut, jotka olikin alun perin suunnattu aikuisille. Ilmeisesti aikuisen ei kuitenkaan tarvitse pelätä satujen julmuuden vaikutusta lapseen, sillä satujen ollessa selvästi kuvitteellisia ovat ne myös hoitavia (Mäki & Arvola, 2022, s. 39). Lapsi yleensä ymmärtää, mikä on kuvitteellista ja mikä on arkielämän maailmassa todellista. Lapsi voi käsitellä itselleen vaikeita ja monimutkaisia asioita satujen avulla. Hän voi nähdä hyvyyden ja pahuuden erot sekä samaistua satujen hyviin hahmoihin. Sadun kautta on turvallista kohdata traumaattisia tapahtumia ja kokemuksia.

Kun lapsen oma lukutaito karttuu, fiktion lukeminen itsekseen soveltuu hyvin lapsille ja nuorille. Tarinalla voi olla voima viedä nuori lukija kertomuksen maailmaan ja osallistaa hänet yhdeksi kertomuksen toimijaksi (McNicol, 2018, s. 27). Erilaisten roolien löytäminen on mahdollista ja nuori lukija voi kokea olevansa joku muu kuin itse. Nuori lukija voi myös samaistua kertomuksen henkilöön, kokea sen samanlaiseksi kuin oman elämänsä. Hän voi löytää ystävällisen ja ymmärtäväisen yhteyden kirjallisuuden maailman henkilöihin.

Kirjojen lukemisesta on paljon hyötyä, sillä säännöllisellä lukemisella on yhteys hyvinvointiin, kuten hyvään itsetuntoon ja nukkumiseen (McNicol, 2018). Kaunokirjallisuuden lukeminen voi kehittää sen ymmärtämistä, että toisella ihmisellä on oma erillinen sisäinen mielensä ja havaintomaailmansa (Kosonen, 2022, s. 55). Lukiessa tapahtuu marginaaleissa ja lukukokemuksessa kulkevaa elävää, kirjallista ajattelua, jolla on erityinen mahdollisuus tarttua tunteisiin (Kosonen, 2022, s. 57). Kirjaa lukiessa voi tulla mieleen omia kokemuksia ja luettua voi suhteuttaa osin jo melkein mielessä unohdettuihin hetkiin, sanoihin ja ilmapiiriin. Lukiessa voi tunnistaa jonkin sanomattoman ja vaikeasti ratkaistavan ilmiön tai tunteen, joka on esitetty kirjassa sanallisesti tai ehkä aistittavissa rivien väleistä.

Lukupiiri voi soveltua menetelmäksi esimerkiksi nuorille, jotka ovat syrjäytymisriskin piirissä tai kärsivät jostain fyysisestä sairaudesta tai mielenterveyden häiriöstä (Kosonen, 2022, s. 61). Lukupiirimenetelmä, Isossa-Britanniassa kehitetty Shared Reading, perustuu ääneen lukemiseen ja luetun pohjalta käytyyn ohjattuun keskusteluun. Kirjan ääneen lukeminen voi mahdollistaa sen, että mukaan lukupiiriin saadaan aikuisten lisäksi lapsia ja nuoria, jotka eivät välttämättä lukisi kirjallisuutta yksin, mutta voivat kiinnostua ääneen luetusta kirjasta ja saada siitä välineitä oman elämäntilanteensa käsittelyyn. Ääneen luetun jakaminen ryhmässä voi herättää kiinnostuksen itsenäiseen lukemiseen. Kirjan lukeminen ääneen tuo tekstin lähelle ja eläväksi (McNicol, 2018, s. 34). Fiktiivinen teksti voi tuntua hyvin todelliselta, kun se luetaan ääneen (Kosonen, 2022, s. 60–62).

Lukupiiriin voi tulla ilman, että tekstiä on luettu ennakkoon. Ryhmän jäsenet voivat reagoida luettuun nopeasti, ilman ennakointia. Kirjallisuuden käyttöön lukupiirityöskentelyssä liittyy affektiivisuus, kokemuksia ja tunteita on mahdollista ja luovallista tuoda esiin. Kirjallisuus voi myös kannustaa osallistujien omien tarinoiden muodostamiseen. Lukupiirin yhteinen keskustelu voi toimia vertaistukena ja tuoda erilaisia näkökulmia koetun elämän ymmärtämiseen. Lukupiirissä on mahdollista käsitellä myös nuoren elämän kriisejä ja traumoja, vaikka lukupiiri ei ole varsinaista terapiaa. Lukupiirissä asioiden käsittelylle onkin väistämättä oma pisteensä, jos kyseessä ei ole terapia-ammattilaisen vetämä terapeutin lukupiiri (Kosonen, 2022, s. 60).

Lukupiiriryhmä itsessään on tärkeä ympäristö, joka on yhteydessä nuorten arjen ympäristöön ja läheisiin ihmisiin. Nuorten lukupiirissä huomioidaan osallistujien ikä ja luettava materiaali sekä ryhmän ohjaus sovitetaan sopimaan osaksi osallistujien arjen toimintoja. Lapsille lukupiirinä voi toimia satupiiri. Lasten ja nuorten tukemisessa on myös vanhempien osuus merkittävä. Lasten kohdalla huomioidaan se, että luettava materiaali sopii lapsille. Lasten ryhmän ohjaaja on vanhempiin yhteydessä ja tiedottaa toiminnan ohjelmasta ja kulusta. Arjessa tavoitellaan turvallista ympäristöä, jossa lapsi ja nuori voi tuoda esille erilaisia tunteita ja kokemuksia. Vanhemmat voivat tukea lapsen ja

nuoren osallistumista lukupiiriin. Voi kuitenkin olla, että vanhempien uupumus estää yhteyden muodostamista lapseen. Vanhempien uupumusta ja lasten laiminlyöntiä voidaan vähentää erilaisten vertaistukiryhmien avulla (Westerlund-Cook, 2023, s. 84–85). Kirjallisuusterapian erilaiset ryhmät ja yksilötyöskentely voivat sopia myös vanhemmille ja toimia siten vanhemmuuden tukena.

Kirjallisuuden lukeminen voi nykyään jäädä sosiaalisen median tarjonnan varjoon. Lapsia ja nuoria houkuttaa verkkoyhteisöllisyys, digitaalisen tarinan ja kirjoittamisen eri muodot ja kertomusten avaruus, joka on täynnä rinnakkaisten kertomusten spiraaleja (Ihanus, 2010, s. 309). Kirjallisuuden käyttö trauman kohdanneiden lasten ja nuorten kanssa työskennellessä on muutostilassa (Hanifi, 2021, s. 149–152). Lasten ja nuorten heikentynyt lukutaito on ollut ajoittain otsikoissa viime vuosina. Lapset ja nuoret lukevat entistä vähemmän (Lukukeskus, 2023). Suomalaisten lasten ja nuorten lukutaito on kansainvälisesti vertailtuna edelleen hyvä, mutta sekä lukeminen että kirjoittaminen on vähentynyt lasten ja nuorten keskuudessa 2000-luvulla. Myös kirjallisuuden käyttö on muuttunut lasten ja nuorten keskuudessa, sillä nuoret lukevat eniten e-kirjoja.

E-kirjojen lisäksi elektronisen aineistoon, joita nuoret kuluttavat, voidaan laskea esimerkiksi blogit, keskustelupalstat ja verkkoartikkelit. Näiden lisäksi mediatarjontaan on tullut sosiaalinen media. Myös lapset käyttävät jonkin verran sosiaalisiksi mediaksi laskettavia sisältöjä, mutta nuorten keskuudessa somen suosio on räjähtänyt. Verkkomuotoisessa aineistossa yksi oleellinen piirre on vuorovaikutus toisten käyttäjien kanssa, mikä innostaa nuoria sekä kuluttamaan että tuottamaan sisältöä. Somessa käyttäjä, olkoon lapsi tai nuori, on itse aktiivinen toimija ja vuorovaikuttaja.

3.3 Kirjoittaminen kasvun tukena

Päiväkirjan kirjoittaminen on lasten ja nuorten käytössä ja se voi toimia menetelmänä, joka hoitaa ja kehittää minuutta. Päiväkirj kirjoittaminen sisältää itsereflektiota ja itsehoidollisia aineksia (Ihanus, 2010, s.

306). Traumaattisista tai emotionaalisisista tapahtumista kirjoittaminen voi edistää terveyttä (McNicol, 2018, s. 35). Kirjoittaminen on toimintaa, joka voi auttaa ymmärtämään omia ajatuksia ja tunteita, jotka ilman kirjoittamista voivat estyä tulemasta ilmi. Kognitiivisesta näkökulmasta voidaan ajatella, että kirjoittaminen auttaa uudelleen organisoimaan ajatuksia, jotka liittyvät traumaattisiin kokemuksiin. Näin voidaan luoda koherenssia, uusia tarinoita ja merkityksiä.

Päiväkirjan yleisö on yleensä kirjoittaja itse, mutta nuori kirjoittaja voi ajatella kirjoittavansa mielikuvitusystävälle tai tulevaisuuden aikuiselle itselleen. Omalla päiväkirjaan kirjoitetulla tarinalla on fiktiivinen ja ystävällinen vastaanottaja, jolle voi uskoutua ja kuvata vaikeat kokemukset. Henkilökohtainen päiväkirja on turvallinen väline erilaisten tunteiden ja vaikeiden kokemusten ilmaisuun.

Nykyaikana sosiaalisen median ollessa vahvasti läsnä nuorten arjessa, tarjoaa se mahdollisuuksia osaltaan vaikeidenkin asioiden ilmaisuun ja käsittelyyn. Oikein käytettynä sosiaalinen media voi tarjota nuorelle alustan kokea vertaisuutta sekä jakaa omia kipeitä kokemuksia ja elämäntarinaa. Suurena haasteena on kuitenkin alustojen vapaamuotoisuus ja valvomattomuus, joka tuo positiivisten kokemusten rinnalle myös suuret mahdollisuudet negatiivisten kokemusten ja jopa traumojen muodostumiselle. Mahdollinen nettikiusaaminen, häiriköinti ja ahdistelu verkossa ovat erittäin vahingoittavia kasvavassa ja kehittyvässä iässä olevalle nuorelle. Henkilökohtainen päiväkirja on siten turvallisempi kuin sosiaalisessa mediassa pidetyt julkiset päiväkirjan omaiset alustat.

4 LOPUKSI

Lasten ja nuorten tukeminen trauman näkökulmasta on tärkeää, sillä traumataustan huomioinen ja siihen kehitetyt valmiudet ennaltaehkäisevät traumaoireiden siirtymistä seuraavalle sukupolvelle (Barkman & Hipp, 2023, s. 113). Ammatillinen lapsen ja nuoren tukeminen mahdollistuu, kun traumataustan huomioimiseen käyttöön otettavasta

traumainformoidusta työotteesta on tietoa ja sen mukaisia menetelmiä on saatavilla. Traumainformoidun työotteen mukaisia menetelmiä on hyvä kouluttaa yhteisesti eri alojen ammattilaisille (Petrelius & Yliruka, 2023, s. 197). Työntekijät voivat oppia yhdessä uusia menetelmiä ja olla avoimia erilaisten teoreettisten mallien soveltamiselle osaksi omaa työtä. Traumainformoitu työote antaa välineitä monenlaisen sote- ja kasvatusalan työn osaksi.

Traumatietoisuudesta käsin sosiaalista mediaa toimintaympäristönä ja somen vaikutuksia trauman kohdanneisiin, erityisesti lapsiin ja nuoriin, ei ole tutkittu tai edes juurikaan tarkasteltu. Kuitenkin sosiaalisessa mediassa on piirteitä, jonka ansiosta se voisi hyvin taipua erilaisten traumainformoitujen kirjallisuuden menetelmien käyttöön lapsille ja nuorille. Tätä voisivat tukea havainnot, joiden mukaan sosiaalisessa mediassa kohtaamisten määrä on lisääntynyt ja vuorovaikutuskynnys on madaltunut ja että se tarjoaa mahdollisuuden kommunikoida selkeidenkin ihmisten kanssa, joiden kanssa ei muuten kohtaisi (Hietajärvi & Matikainen, 2021, s. 44). Sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden luoda sosiaalisia yhteyksiä ja käyttää online-sosiaalisia verkostoja avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Jopa virtuaaliyhteisössä traumaltistumisen jälkeinen sosiaalinen tuki voi vähentää avuttomuutta ja eristäytymistä, vähentää posttraumaattisia stressioireita (PTS) ja edistää posttraumaattista kehitystä (Levaot ym., 2020).

Sosiaalinen media ja sisällön tuotanto traumainformoidun työskentelyn ja traumasensitiivisen kohtaamisen alustana asiakastyön rajapinnassa tuo mielenkiintoisia näkymiä tulevaisuuteen. Sote- ja kasvatusalan ammattilaisilta se vaatii avarakatseisuutta ja luovuutta, toisaalta asian suhteen kaivataan myös lisää tutkittua tietoa ja soveltuvia menetelmiä. Totuus kuitenkin on, että somen läsnäolo lasten ja nuorten arjessa on alati kasvava ja siihen tulee myös asiantuntijoiden löytää kohtaamisen keinoja.

LÄHTEET

Barkman, J., & Hipp, T. (2023). Elämäntarinatyöskentely vakauttavana työmuotona lastensuojelun sijais- ja jälkihuollossa. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 100–115). PS-kustannus.

Hanifi, R. (2021). Lukeminen muutoksessa. Teoksessa R. Hanifi, J. Haaramo, & K. Saarenmaa (toim.). *Mitä kuuluu vapaa-aikaan? Tutkimus, tieto ja tulkinnat* (s. 131–157). Tilastokeskus. <https://www.doria.fi/handle/10024/184703>

Hietajarvi, L., & Matikainen, J. (2021). Sosiaalinen media on vuorovai-
kutusta tukeva ympäristö. Teoksessa Ilmiökartta: *Digitaalisen median vaikutukset lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin* (s. 42–46). Suomalainen Tiede-
akatemia. [https://acadsci.fi/sofi/wp-content/uploads/Ilmiokartta_Digi-
median-vaikutukset_koontiraportti_Sofi_2021.pdf](https://acadsci.fi/sofi/wp-content/uploads/Ilmiokartta_Digi-
median-vaikutukset_koontiraportti_Sofi_2021.pdf)

Hipp, T. (2023). Trauma ja traumatisoituminen. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 15–27). PS-kustannus.

Huldén, J. (2022). Minussa tapahtuu – nuorten aikuisten kirjallisuusterapiasta. Teoksessa S. Mäki, & T. Linnainmaa (toim.), *Omia sanoja etsimässä: Johdatus vuorovaikutteiseen kirjallisuusterapiaan* (s. 81–105). Basam Books.

Ihanus, J. (2012). Kirjallisuusterapia. Teoksessa M. O. Huttunen, & H. Kalska. (toim.), *Psykoterapiat* (s. 304–309). Duodecim.

Kosonen, P. (2022). Yksin ja yhdessä, vapaasti ja ohjatusti: Hoitavan lukemistyön mahdollisuuksia. Teoksessa P. Kosonen, & J. Ihanus (toim.), *Hoitava lukeminen. Teoreettisia ja käytännöllisiä näkökulmia lukemistyöhön* (s. 47–66). Vastapaino.

Levaot, Y., Greene, T., & Palgi, Y. (2020). Making and receiving offers of help on social media following disaster predict posttraumatic growth but not posttraumatic stress. *Disaster medicine and public health preparedness*, 15(4), 484–490. <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.43>

Linnainmaa, T., & Huldén, J. (2022). Kriisit ja kirjallisuusterapia. Teoksessa S. Mäki, & T. Linnainmaa (toim.), *Omia sanoja etsimässä: Johdatus vuorovaikutteiseen kirjallisuusterapiaan* (s.107–121). Basam Books.

Linner Matikka, J., & Hipp, T. (2023). Tervehdys toimittajilta. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 7–8). PS-kustannus.

Lukukeskus. (2023). *10 faktaa lukutaidosta maailmalla*. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa/#fakta->

McNicol, S. (2018). Theories of bibliography. Teoksessa S. McNicol, & L. Brewster (toim.), *Bibliotherapy* (s. 23–40). Facet publishing.

Medley, M. (2012). A role for English language teachers in trauma healing. *TESOL journal*, 3(1), 110–125. <https://doi.org/10.1002/tesj.6>

Mäki, S., & Arvola, P. (2022). Lapsi ja nuori sadun peilissä. Teoksessa S. Mäki, & T. Linnainmaa (toim.), *Omia sanoja etsimässä: Johdatus vuorovaikutteiseen kirjallisuusterapiaan* (s. 37–79). Basam Books.

Petreljus, P., & Yliruka, L. (2023). Traumainformoidun työotteen ja systeemisen lastensuojelun yhtymäkohtia etsimässä. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 181–202). PS-kustannus.

Saarinen, M. (2017). *Narratiivisen identiteetin rakentuminen työn sisällön muutoksissa: Case muuttuvat vakuutuspalvelut* [pro gradu -työ, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201712112903>

Sarvela, K. (2023). Traumainformoitu lähestymistapa: Siirtymä oikeudenmukaisempaan toipumisen kulttuuriin. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 28–47). PS-kustannus.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SeAMK). (i.a). *TRAKON: Trauman kokeneen kohtaaminen sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla – työssä jaksaminen traumojen keskellä Etelä-Pohjanmaalla*. <https://projektit.seamk.fi/hyvinvointi-ja-luovuus/trakon/>

Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). (2014). *SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach*. https://www.nasmhpd.org/sites/default/files/SAMHSA_Concept_of_Trauma_and_Guidance.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023). Lapsen osallisuus. *Lastensuojelun käsikirja*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>

Trakon. (i.a.). *Koti* [Facebook-sivu]. Haettu 1.9.2023. <https://www.facebook.com/trakonhanke>

Trakonhanke. (i.a.). *Koti* [Instagram-tili]. Haettu 1.9.2023 https://instagram.com/trakonhanke?utm_source=qr&igshid=MzNlNGNkZWQ4Mg==

Westerlund-Cook, S. (2023). Lapsuusajan haitallisten ja suojaavien kokemusten sekä toivon merkitys systeemisessä ja suhdeperustaisessa työtöteessä. Teoksessa J. Linner Matikka, & T. Hipp. (toim.), *Traumainformoitu työote* (s. 83–99). PS-kustannus.